

HISTORIE VZNIKU AWANY¹

Historie vzniku Awana klubů je důležitou součástí současné celosvětové služby. Seznámím vás nejen s lidmi, které si Bůh použil a které vedl k tomu, aby založili Awanu, ale také s jejím postupným rozšířením do celého světa.

1. Významné osobnosti

Na vzniku Awany klubů se nejvíce podílely tři významné osobnosti. **Paul Rader** dal podnět k tomu, aby služba dětem začala, a **Lance Latham** s **Artem Rorheimem** tuto službu zrealizovali. Je pozoruhodné, jakým způsobem si Bůh tyto muže povolal, aby skrze ně mohl své úžasné dílo mezi dětmi začít.

1.1. Paul Rader²

Vše začalo mužem, který se jmenoval Paul Rader. Narodil se v Coloradu roku 1879 do rodiny, ve které muži již po několik generací sloužili jako kazatelé. Jako dítě odešel do Denveru, aby slyšel kázání velkého evangelisty 19. století Dwighta L. Moodyho³. Toto setkání v něm vzbudilo touhu po Bohu. V šestnácti letech odevzdal svůj život Ježíši Kristu.

Desítky let po tom, co se setkal s D. L. Moodym, se Paul Rader ujal vedení sboru, který nesl Moodyho jméno. Jako Moodyho, tak i Raderova kázání přitahovala davy lidí. Tisíce se jich shluklo, aby slyšely jeho kázání. Aby se všichni návštěvníci mohli shromáždění účastnit, byla postavena hala s pěti tisíci místy. Rader kázal šest večerů v týdnu, týden co týden, než nastalo duchovní probuzení. Po sedmi letech plodné služby v *Moody Church* předal Rader funkci pastora a opustil Chicago, aby zvěstoval evangelium po světě.

Po určité době dostává Paul Rader pozvání opět do Chicaga, aby zde vedl sérii letních evangelizačních shromáždění. Paul toto pozvání přijal, a tak se opět v roce 1922 vrací do tohoto města. Postavili obrovský stan s ocelovou konstrukcí a během šesti týdnů se zde každý večer konala probuzenecká shromáždění. Dne 16. června bylo ve stanu 6000 lidí. Noc za nocí Paul kázal stále většímu davu. Když začala zima, zdi byly vyplněny cihlami a do stanu bylo umístěno deset uhelných pecí, aby chlad vytěsnilo. Rader začal sestavovat stálý tým, který by mohl řídit nově vznikající sbor –

¹ Vybráno a upraveno z absolventské práce Rut Czudkové na VOŠMT v Kolíně se svolením autorky;

Použity knihy Dr. ROBERT L. MOELLER, *Awana: God's Miracle*, Streamwood, U.S.A. 2000;
JUDY MEYERS; ART RORHEIM, *Awana: God's Miracle*, Streamwood, U.S.A. 1986.

² Více o jeho životě - viz příloha 1 *Život Paula Radera*.

³ Viz příloha 2 *Životopis D. L. Moodyho*.

Tabernacle⁴. Paul miloval hudbu, a proto usiloval o to, aby měl při shromáždění nejlepší hudebníky. Několik členů z hudební skupiny hrálo v Chicagském symfonickém orchestru.

Rádio se stalo dalším prostředkem pro šíření evangelia. Po úspěšném dvanáctihodinovém vysílacím cyklu se vedení sboru rozhodlo v rádiovém vysílání pokračovat. Byl to další způsob, kterým tento sbor hlásal evangelium. Toto vysílání pokračovalo dalších devět let.

Mezi služby, které se rovněž rozvinuly z aktivit *Chicago Gospel Tabernacle* patří Trans World Radio, New Tribes Mission⁵ (Nová misie mezi domorodci), Barrington College (Barringtonova vysoká škola), Youth for Christ (Studenti pro Krista) aj.

Paul Rader měl na srdci práci s dětmi, a proto vyzval několik mladých lidí, aby tuto práci započali. Jeho „příkaz“ zněl, aby ve sboru založili klub pro děti, který později dostal název *Awana*. A vše to začalo dnem, kdy Paul Rader jako „marnotratný syn“ odevzdal svůj život do Božích rukou v hotelovém pokoji v New Yorku.

1.2. Lance Brenton Latham

Muž, který ve sboru Tabernacle Gospel Church vytvořil strukturu a formu práce s dětmi, byl Lance Latham. Narodil se 21. března 1894 v křesťanské rodině. Již ve třech letech se ukázalo, že je to neobyčejně nadané dítě.

1.2.1. Neobyčejné nadání

Od svých čtyř let vstával ráno pět minut před pátou a ještě před snídaní se nazpaměť učil biblické verše. Uměl z paměti 107 otázek a odpovědí ze Shortého katechismu, systematické doktríny vyznání víry Presbyteriánské církve⁶. „Když přemýšlím o začátcích, okamžitě mi na mysl přichází víra a posvěcenost otce a matky“, říkal Lance.

Lance Latham byl velice inteligentní muž. Nastoupil na William Penn Charter School ve Filadelfii jako nejmladší student v historii. Běžné dvanáctileté vzdělání ukončil za šest let. V devíti letech uměl novozákonní řečtinu. Byl také hudebně nadaný. Na klavír hrál množství skladeb Bacha, Beethovena aj. Střední školu ukončil ve čtrnácti letech a roku 1910 nastoupil na Haverford College, i když byl přijat na jinou školu. V té době byl na biblických školách velice rozšířen teologický liberalismus⁷. Škola,

⁴ *tabernacle* - 1 (svato)stánek 2 archa úmluvy 3 hanl. modlitebna 4 ozdobný výklenek.

⁵ více viz 3. *Ostatní státy*.

⁶ viz příloha 3 *Presbyteriánská církev*.

⁷ *Akademický slovník cizích slov*, Praha 1997, s. 458; *liberalismus* - shovívavost, snášlivost k jiným názorům; smířlivý k projevům, odlišné ideologie.

ve které studoval, byla zase ovlivněna modernismem⁸. Nicméně Lance se nenechal ničím ovlivnit a pevně stál na tom, co mu od útlého dětství vštěpoval jeho otec.

Potom znovu objevil svůj hudební talent a stal se soukromým žákem ředitele filadelfské konzervatoře Mauritze Leefsona. Jeho talent, píle a odhodlanost být nejlepším mu přinesla uznání a vážnost obyvatel filadelfského regionu. Tím, že koncertoval, si získával finanční podporu pro své další studium na univerzitě. V sedmnácti letech získal akademický titul M.A. V jednadvaceti měl již zajištěnou budoucnost, ale Bůh s ním měl zcela jiný plán.

1.2.2. Otcova výchova

Dr. Abraham Latham, otec Lance, žil pro Boha. To také vštěpoval svému synovi a třem dcerám. Učil je disciplíně a poslušnosti. Touhou jeho otce bylo, aby svými znalostmi Písma směli přivádět lidi ke Kristu.

Abraham připravil tématický plán pro jejich sborovou prázdninovou biblickou školu. Setkání měla trvat pět dnů v týdnu, tři hodiny denně. Náplní měla být především výuka Písma a učení se doktrín křesťanské víry. Když však Abraham tento návrh předložil staršovstvu, odešel s nepořízenou. Členové rady totiž nevěřili, že by tento program mohl fungovat. Latham se nicméně nevzdával a obcházel členy sboru, kteří měli děti, a sdílel svou představu s několika sty rodin. Skeptikové z rady jen žasli, když na první schůzku biblické školy přišlo více než 200 dětí.

Dr. Abraham Latham přispěl v této biblické škole k budoucí službě svého syna ještě jiným způsobem, než jen tím, že ho naučil biblické verše zpaměti a připravil vyučování věrouky vhodné pro děti. Členové Lanceovy skupiny v biblické škole sboru Third Presbyterian totiž hledali pro svou skupinu vhodné jméno. Někdo navrhl 2. Tm 2,15 jako ústřední verš: **Approved Workmen Are Not Ashamed**⁹ (osvědčení dělníci nejsou zahanbeni) a složením prvních písmen vznikl název AWANA. O několik let později, když Lance a jeho spolupracovníci hledali pro svůj nový dětský a mládežnický program vhodný název, vzpomněli si na to, jak kdysi pojmenovali svou skupinu, a nazvali tento program **AWANA**.

1.2.3. Život pro Krista a služba

William P. Nicolson byl evangelistou, který přišel na pozvání místních sborů do Chesteru v Pensylvánii, kde vedl evangelizační shromáždění. Když slyšel hrát Lance na piano, požádal ho, aby se připojil k jeho evangelizačnímu týmu jako pianista. Lance tuto nabídku přijal.

⁸ tamtéž, s. 504; *modernismus* - souhrnný název pro tendence a doktríny usilující o obnovu katolické církve, její teologie, exegeze a sociálního učení v duchu života nové doby.

⁹ NIV, Colorado Springs 1984, s. 843.

Lance Latham znal dobře Bibli. A když večer co večer naslouchal kazatelovým pozváním k víře v Ježíše Krista, Pán Bůh pracoval i v jeho srdci. Stejně jako se Paul Rader pokořil před Bohem a vše mu odevzdal, i Lance v pátek 18. září 1915 poklekl a vyznal Bohu, že ho potřebuje.

Později, když jednoho večera četl kapitolu Římanům, kterou jako chlapec znal z paměti, uvědomil si její hloubku. Po čtrnácti letech pochopil pravdu skrytou v této kapitole. *Bůh dává věčný život těm, kteří v něj věří.*¹⁰

To, co pochopil na sklonku roku 1918, hluboce změnilo jeho život. Absolvent Haverford College a Philadelphia Conservatory of Music si sbalil své kufry a zamířil do Chicaga. Vše, co se stalo, když Lance přijel do Chicaga, bylo dalším krokem Božího zázraku nazvaného Awana.

Krátce po tom, co uvěřil v Krista, se Lance Latham rozhodl opustit kariéru hudebního génia, kterou měl před sebou. Věděl, že léta strávená na Haverford College mu dala dobrý základ biblického vzdělání, a tak se roku 1918 zapsal na *Moody Bible Institut*, školy D. L. Moodyho, která byla v Chicagu.

Lance hrál na piáno i na kolejích, kde bydlel, a také v okolních sborech a jinde. Jednou přijal pozvání účinkovat na večerní bohoslužbě v Moody Church. Při další návštěvě tohoto sboru k němu Bůh promluvil skrze kázání Paula Radera. Lance se později připojil k hudebníkům v Moody Church.

Do Moody Church přišla mladá dívka Virginia Highfield, která zpívala ve sboru. Později, když Lance poslechl Paula Radera a začal práci s chlapci, začala Virginia zároveň pracovat s dívkami.

Jejich spolupráce je natolik sblížila, že se rozhodli 24. října roku 1924 uzavřít sňatek. Jejich svatební obřad byl příležitostí pro Radera, aby přes tisíc lidí slyšelo evangelium.

Díky jejich poslušnosti autoritě a Božímu povolání začala služba dětem. Bůh je vedl a žehnal práci jejich rukou. Skrze ně mohlo přijít ke Kristu mnoho chlapců a dívek.

Lance Latham a jeho žena Virginie stáli v čele nově vznikající služby. Prvotní název této práce s chlapci byl *Tabernacle Scouts*¹¹. Později vznikl klub pro dívky. Tři hlavní vedoucí byli Clarence Jones, Richard Oliver a Lance Latham. V roce 1923 měli *Tabernacle Scouts* první tábor. Program byl velmi různorodý. Dopoledne měli biblické vyučování, různé hry, sporty atd. a večer u ohně mluvili o duchovních pravdách.

¹⁰ CEP, Praha 1985, *1Jan 5,13*, s. 229.

¹¹ *Anglicko-český Česko-anglický slovník*, Praha 1994, s. 349; *scouts* – skauti.

Počet chlapců v klubu velmi rychle rostl, a proto museli být rozděleni do třech skupin: Flyers¹² (do 11 let), Pioneers¹³ (12 až 14 let) a Crusades¹⁴ (od 15-ti let až do konce střední školy). Lance měl biblické vyučování jednou týdně a to se později stalo základním prvkem programu Awany.

Zanedlouho dostal klubový program stálou podobu a obsahoval blok her, tábornictví, učení se Písmu zpaměti, zpěv, svědectví a slovo z Bible. Zaměřením nového programu se stalo učení se Písmu zpaměti.

Ve dvacátých letech 20. stol. byl zaveden systém odměn. Děti psaly test ze dvou částí Bible. Tyto části si měly pamatovat zpaměti. Když dokončily 1. část, byly odměněny bronzovým odznakem s biblickým veršem. Po splnění vyšší úrovně obdržely stříbrný špendlík, který znamenal dosažení další úrovně znalostí Písma. Po úspěšném splnění těchto dvou testů byly děti oficiálně přivítány jako Tabernacle Scouts. Trvalo asi šest měsíců, než se tímto způsobem členství v klubu získalo.

Po třech měsících od doby, kdy se rozjel klub pro chlapce, představili Virginia Highfield a její pomocníci podobný program pro dívky. Vytvořili a vytiskli klubové materiály. Stejně jako chlapci, tak i dívky byly odměňovány za učení se veršů zpaměti. To byl začátek odměňování dětí za verše, které uměly zpaměti. Současný způsob odměn vychází právě z této doby. Dívky byly nadšené a toužily po stejném programu, jaký měli chlapci – basketbal, basebal, zpěv, svědectví atd. Dívky byly rovněž rozděleny do tří skupin: Chums¹⁵ (9-11 let), Junior Guards¹⁶ (12-14 let) a Senior Guards¹⁷ (studenti střední školy).

Po několika letech navštěvovalo kluby asi 600 chlapců a dívek. Během služby Lance Lathama a jeho ženy Virginie v letech 1922 až 1931 odevzdaly své životy Kristu právě v těchto klubech stovky dětí.

1.2.4. Nový začátek

Všichni doufali, že probuzení bude navždy pokračovat. Nicméně krach, který v ekonomice nastal (Velká deprese ke konci 20. let minulého století), ovlivnil další dění nejen ve světě, ale i v církvi. Nedostatek financí a vnitřní napětí provázející aktivity sborů způsobily, že téměř každá služba musela skončit. Rovněž to, že pastor Paul Rader více cestoval a hosté, kteří přijížděli do sboru, nebyli schopni

¹² IVAN POLDAUF, JAN CAHA, ALENA KOPECKÁ, JIŘÍ KRÁMSKÝ, *Anglicko-český Česko-anglický slovník*, Praha 1994, s. 196; *flyer* – letec.

¹³ tamtéž, s. 364; *pioneer* - průkopník, pionýr.

¹⁴ tamtéž, s.135; *crusader* - křížák, křížácký rytíř.

¹⁵ *Anglicko-český Česko-anglický slovník*, Praha 1994, s. 97; *chum* - kamarád, spolubydlící.

¹⁶ tamtéž, s. 223; *junior guards* - mladší stráž, hlídač.

¹⁷ tamtéž, s.223; *senior guards* - starší stráž, strážce, hlídač.

tak dobře vést shromáždění, přispělo k tomu, že sbor Chicago Gospel Tabernacle musel být nakonec zavřen.

Po určité době hledání Lathamovi vnímali, že je Bůh volá do služby slovem. Brzy obdrželi odpověď. Skupina padesáti mladých lidí Lathama požádala, aby byl pastorem nově vznikajícího sboru – **North Side Gospel Center**, který byl nakonec oficiálně otevřen roku 1934. Neměli žádné peníze. Během dvou let ekonomické deprese Lance dostával jen 6 dolarů týdně, ale Bůh se o něj staral. Doc¹⁸ vydal zpěvník Tabernacle hymns, díky němuž získal za první rok po vydání 600 dolarů.

Sbor North Side Gospel Center neměl žádné sídlo. Získali vyhořelé skladiště na Nort Central Avenue 3859 v Chicagu. Svépomocně si zřídili prostory pro shromáždění a biblická škola Moody Bible Institute darovala do začátku tomuto novému sboru použitá divadelní křesla.

Hned od počátku věděli, že hlavním zaměřením nového sboru bude služba dětem. Doc plánoval budovat sbor tak, že zasáhne nejprve mladé lidi a teprve potom jejich rodiny. Tomu přizpůsobili i zařízení sborového domu. Služba dětem zahrnovala všech šest skupin - pro chlapce i pro dívky.

White shirt brigade¹⁹ byla skupina čtyřiceti chlapců pod vedením Lance Lathama. Podnět pro název dal jejich šatník – chlapci totiž nosili bílou košili a černou vázanku. Každé sobotní ráno se setkávali, společně cvičili písně a studovali Písmo. Tyto aktivity pro mládež, která v období deprese neznala nic víc než toulání po ulicích, jim otevřely nový svět a nové možnosti.

Doc byl snílek a vizionář. Potřeboval však někoho, kdo by se jeho představami nadchl a vytvořil z nich vynikající program, který by se stále rozvíjel. Stejně jako apoštol Pavel našel Timotea, tak i Doc našel Artu.

1.3. Art Rorheim

Art se stal nepostradatelnou osobou po boku Lance Lathama. Byl velice kreativním²⁰ pokrokovým mužem plným dobrých nápadů. Art začínal původně jako jeden z chlapců Docovy White Shirt Brigade.

¹⁸ Doc - přezdívka Lance Lathama.

¹⁹ *Anglicko-český Česko-anglický slovník*, Praha 1994, s.570; *white shirt brigade*- brigáda bílých košil.

²⁰ VĚRA PETRÁČKOVÁ, JIŘÍ KRAUS, *Akademický slovník cizích slov*, Praha 1997, s. 429; *kreativita* - tvořivá činnost, tvoření.

1.3.5. Uzavřený chlapec

V raném období svého života Art bojoval s ohromným pocitem méněcennosti. Připadalo mu, že kdokoli jiný by dokázal dělat věci lépe než on. Krátce po svém obrácení, asi v devíti letech, se zapojil do Docových White Shirt Brigade. Cestovali po sborech na východě Spojených Států a zpívali chvály. Vždy uprostřed shromáždění Doc znenadání vyzval nějakého chlapce, aby řekl své svědectví. V těchto okamžicích vždy prožíval Art velký stres. Když byl sám - cestou do školy anebo v posteli, představoval si, co by asi řekl. Pak jednou ten okamžik, kdy byl vyzván ke svému svědectví, nastal. Po svém vystoupení si myslel, že to bylo k ničemu. Měl výčitky svědomí. Cítil, že Pán z něho musí být zklamán.

V deseti letech onemocněl oboustranným zápallem plic. Lékaři očekávali, že zemře, ale Bůh učinil zázrak. Přes noc mu teplota náhle klesla, byl uzdraven. Bůh měl pro Arta svůj zvláštní plán.

Doc měl na chlapce, které vedl - zvláště na Arta, velký vliv. Věděl, že má problém s vyjadřováním, proto se mu snažil pomoci. Zadával mu postupně úkoly, o kterých věděl, že je zvládně. Doc věnoval svůj čas a energii mladým chlapcům a toužil, aby svými životy sloužili Bohu.

Když bylo Artovi šestnáct let, byl požádán, aby vyzvedl Paula Radera v hotelu a zavezl jej do North Side Gospel Center. Byla to pro něj velká čest. Když Paul Rader vystupoval z auta řekl: „Ty víš, Arte, že Bůh má pro tvůj život skvělý plán. Ale ty ho musíš hledat a důvěřovat mu každý den. Čti a pamatuj si Boží slovo. Je to Jeho způsob, kterým k tobě promlouvá a ukazuje ti, jak máš žít“, dodal. Art byl těmito slovy velmi povzbuzen.

1.3.6. Nadaný mladík s touhou sloužit Bohu

Jednou v domě Rorheimů nocoval muž jménem Gabriel Skrudland. Začal v Chicagu podnikat v poštovním zakázkovém vyvolávání fotografií a najal si Arta, aby pro něj pracoval a vyvolával fotografie. Art se mnohému naučil a rozvinul své fotografické dovednosti. V počátcích Awany využil těchto zkušeností k přípravě fotografií pro plakáty, letáky a reklamní materiály.

Na jedné sborové akci si Art sedl naproti mladé dívce – Winnie Hoffmanové. Na první dojem jeden druhého neoslnili, ale postupně je k sobě něco přitahovalo. Roku 1939 se rozhodli, že půjdou společnou cestou a budou se o vše sdílet jako manželé. Toto rozhodnutí zpečetili sňatkem.

Když rezignoval vedoucí jednoho z klubů, byl Art požádán, aby se ujal vedení. Pominul své pocity, že není dost dobrý, a tuto výzvu přijal a později dokonce zjistil, že když se jednou k něčemu rozhodne a pořádně si danou práci promyslí, není důvod, aby ji nezvládl. Bůh vedl Arta i jeho rodinu a postaral se o všechny jejich potřeby. Spoléhali na něho a on jim žehnal. Postupně se naučil využívat věcí, které

mu Bůh svěřil; dokonce i těch nejméně pravděpodobných. Také se naučil, že v životě je velmi důležité dělat kroky víry, důvěřovat Bohu a on sám se postará o výsledek.

Doc a Art se vzájemně doplňovali. Co Doc těžce realizoval, Art udělal s nadšením. Jejich spolupráce se rozvíjela, neměli žádné nedorozumění ani rozpor - byli v dokonalém souladu.

Art chtěl, aby byl jeho klub zvláštní. Jeho cílem bylo rozvinout práci s mladými lidmi. Chtěl chlapce motivovat v navštěvování klubu. Navrhl například, aby se součástí jejich uniformy staly „kšiltovky“ s klubovým emblémem. Stále hledal nové způsoby, aby schůzky byly zajímavější.

Navštívil ředitele místních škol a domluvil s nimi, aby mohli před školou umístit transparenty, které zvaly mladé chlapce do jejich klubu. Artův sen se naplnil, když na nejbližší schůzku přišlo 325 nadšených chlapců. Děti byly u vchodu jmenovitě zaregistrovány. Účelem bylo, že pak byly následně navštěvovány vedoucími klubu. Každou středu večer chodili za nimi domů a zvali chlapce do klubu a povzbuzovali k pravidelným návštěvám. Výsledkem bylo, že mnoho chlapců v klubu zůstalo. Týdenní docházka přesahovala 100 dětí! Art tehdy řekl: „Znovu a znovu nám to připomíná, že děti budou nadšeně chodit do klubu, pokud nebude chybět vize vedoucích osobně se jim přiblížit, navštěvovat je a povzbuzovat, aby studovaly Boží slovo.“

Protože se hry ve dvou družstvech staly pro zvládnutí tak velké skupiny dětí velmi obtížné, hledal Art řešení jak tento problém vyřešit. Když ležel jednou v noci v posteli a přemýšlel o dalších hrách, napadlo ho rozdělit děti do čtyř družstev a umístit je do čtverce kolem kruhu. Jak však tato družstva pro odlišení pojmenovat! Vzpomněl si na čtyři barvy jejich „kšiltovek“ – červenou, modrou, zelenou a žlutou a rázem si také představil stejně barevné čáry na podlaze klubovny, které budou čáru každého družstva určovat.

Ve 30tých letech se uskutečnil tábor v Michiganu, který nazvali Michawana. Ve 40tých letech pak koupili 123 akrů pozemku pro tábory ve Fredínii ve státě Wisconsin. Tábory, které se zde potom konaly, se již začaly jmenovat pouze Awana. Tyto vzdělávací tábory byly velkým obohacením nejen pro děti, ale i pro vedoucí.

Art se rozhodl použít dorostence, kteří uvěřili, jako vedoucí v klubu. Věděl, že Bůh má pro ně svůj plán. North Side Gospel Center se stalo místem, kde byli tito mladí lidé pro budoucí službu školeni. Nebylo jednoduché stát se vedoucím. Pro ty, kteří se chtěli stát vedoucími, platila tato přísná pravidla:

- chodit každý týden na návštěvy, zvát a povzbuzovat děti k účasti v klubu
- účastnit se každý týden klubových schůzek a nedělních bohoslužeb
- účastnit se ve středu večer pravidelných setkání vedoucích, kde plánovali další program

Po tři roky, každou sobotu, dům od domu, sbíralo 40 až 50 chlapců noviny do sběru. Běžně si vydělali 50 (někdy i 500) dolarů. Peníze z těchto sběrů použili na pořizování příruček, odměn a uniforem pro děti, ale také pro vybavení kluboven. Tyto peníze pomohly k tomu, aby Awana svou činnost začala naplno.

2. Awana kluby ve Spojených Státech

Roku 1949 byla Awana „zaplavena“ žádostmi o pomoc. Církev hledaly efektivní program pro mládež. Tento tlak, který byl na Awanu vyvíjen, oživil myšlenku vytvořit oficiální mládežnickou organizaci – *Awana Youth Organization*, což byl velmi odvážný krok. Awana požádala stát o zproštění daní. Roku 1950 stát rozhodl ve prospěch žádosti a *Awana Youth Organization* se stala neziskovou mládežnickou organizací, která byla osvobozena od daní.

Roku 1949 se stal prvním zaměstnancem Awany Rich Wager. Byl Artovým pomocníkem. Společně s ním usiloval o zvýšení příjmů, pomáhal vydávat příručky a vykonával velmi mnoho prospěšných prací pro organizaci.

Kolem roku 1950 Awana kluby fungovaly již v 15 sborech v Chicagu. Mnoho z těchto klubů začalo za pomoci bývalých členů chicagského sboru.

Vznikl organizační výbor vedoucích pro růst a další rozvoj Awany. Jejím prvním předsedou byl Marvin Matson. Záměrem Awana Youth Association bylo zvěstovat evangelium chlapcům a dívkám a ukázat jim, že do nebe se mohou dostat jen skrze víru v Pána Ježíše Krista.

V 50tých letech byla Clarencem Jonesem zkomponována Awana hymna. Text složil Merrill Dunlop. Touto hymnou dávala Awana jasně najevo své cíle a děti ji velmi rády zpívaly.

Během let 1970 – 1990 se Awana čtyřikrát stěhovala a rozšiřovala své prostory. První budova pro kanceláře a školení vedoucích, která se našla, stála 44.000 \$. Awana neměla žádný příjem, a proto z logického hlediska nebylo možné tento objekt koupit. Tím, že nakonec pomocí bezúročných půjček od přátel peníze získali, se mohla Awana 8. března 1960 do nové budovy přestěhovat. Byla přestavěna za pomoci dobrovolníků. V této době už existovalo 900 klubů v několika státech.

Na konci 60tých let už však prostory v této budově opět nestačily. Proto našli jinou a pomocí sbírek ji za 350 000 \$ koupili. Ale za 5 let jim ani tyto prostory už nestačily. Přemístili se do skladu, který byl nedaleko stávající budovy. Brzy se i tato budova stala nedostačující. Potřebovali větší prostory. Awana neměla kde skladovat příručky, uniformy a další materiály nezbytné pro provoz. Rozhodli se proto

postavit vlastní budovu, což byl velký krok víry. Z různých sbírek a projektů získali peníze na stavbu. V květnu roku 1989 byla budova – nové sídlo Awany – dokončena.

Art stále hledal nové způsoby, jak zasáhnout více mladých lidí nejen v okolí, ale v celých Státech. Když mu lidé volali, aby přijel a představil jim program Awany, nemohl je všechny uspokojit. Proto se rozhodl natočit o Awaně 35minutový film. Byl nazván *Hitting the mark* (Zasažení cíle). Tento film se stal efektivním nástrojem jak představit práci Awany všem sborům, které měly o tento program zájem.

V roce 1950 začala Awana pouze v jednom sboru – North Side Gospel Center a pouze s 60 vedoucími. Roku 1960 existovalo po celé zemi již 220 klubů a počet vedoucích se zvětšil na 3 520. Na začátku 50. let pracovala Awana se 460 dětmi a za deset let tento počet rychle vzrostl na 21 340.²¹ Jak se však později ukázalo, byl to jen začátek.

Art Rorheim během své služby vysledoval, že jim Bůh přivádí lidi přesně v okamžiku, kdy je potřebují. Tito lidé pomáhali zakládat nové kluby.

2.1. Kluby pro středoškolskou mládež

První klub pro středoškoláky byl založen roku 1962 a program se jmenoval „Shipmaster“²². Tento čtyřletý klubový program se roku 1981 přejmenoval na „Awana Teen Ministry“²³. Byly vyvinuty speciální studijní materiály nejen pro stávající mladé křesťany, ale také pro čerstvě věřící, aby byly naplněny potřeby mládeže v různých stádiích duchovního růstu.“

2.2. Kluby pro mladší školní děti

Roku 1975 Art potkal Noru Whiteside, které hořelo srdce pro mladší děti. Nora vytvořila osnovu tříletého programu pro děti od začátku školního docházky²⁴ až po druhou třídu. Tento klub byl nazván „Sparks“²⁵. Jako úvod pro představení programu uspořádala Awana pro tyto děti prázdninovou akci. Na Vánoce 1978 zpívalo přes 350 dětí a jejich vedoucích z klubu „Sparks“ koledy v Chicagském

²¹ Dr. ROBERT L. MOELLER, *Awana: God's Miracle*, Streamwood, U.S.A. 2000, s. 68.

²² IVAN POLDAUF, JAN CAHA, ALENA KOPECKÁ, JIŘÍ KRÁMSKÝ, *Anglicko-český Česko-anglický slovník*, Praha 1994, s. 453; *shipmaster – kapitán*.

²³ tamtéž, s.315; *Teen Ministry* - duchovní služba mladým („náctiletým“).

²⁴ v USA začíná školní docházka o rok dříve, než u nás, již v předškolním věku

²⁵ IVAN POLDAUF, JAN CAHA, ALENA KOPECKÁ, JIŘÍ KRÁMSKÝ, *Anglicko-český Česko-anglický slovník*, Praha 1994, s.471; *sparks – jiskřička*.

nákupním centru. Pásmo koled bylo ukončeno sborovou recitací verše z Janova evangelia 3,16. Tento sbor se stal velmi populárním po celých Spojených Státech, zpíval dokonce i ve Washington D.C.

Úspěch programu Sparks vnuknul vedení Awany novou myšlenku - vytvořit program také pro předškolní děti. Dr. Shelley Roden navrhla plán pro tří až čtyřleté děti, který pojmenovali „Cubbies“²⁶

2.3. Olympijské hry

Roku 1955 Rich Wager navrhl, aby Awana kluby mezi sebou soutěžily. Artovi se tato myšlenka zalíbila, a tak společně naplánovali první Awana olympijské hry, které se konaly v suterénu North Side Gospel Center. V každém družstvu bylo 15 hráčů a dva náhradníci. Celkem se střídalo 8 družstev v jednom Awana čtverci. Každý člen družstva musel splňovat určité podmínky. Pokud byl už nějakou dobu členem klubu, musel splnit ve své příručce oddíly Hodnost a první Biblické cvičení. Art během následujících let v pořádání těchto Olympijských her pokračoval.

Sousední sbory projevily zájem se připojit, a tak Awana roku 1961 představila tzv. „*Twin Olympics*“ (zdvojené Olympijské hry), které se skládaly z 16 družstev. Celkem 272 chlapců a dívek současně hrálo ve dvou Awana čtvercích. Roku 1962 byly již Awana čtverce čtyři a celkem 544 hráčů z 32 družstev. Hitem Olympijských her v roce 1963 bylo, že tuto Olympiádu viděly 3 milióny diváků. V březnu 1981 již soutěžilo přes 2 200 dětí v rekordních osmi Awana čtvercích ve 128 družstvech. Roku 1993 Olympijské hry přitáhly 3 400 dětí a více než 8 000 diváků.

Ročník po ročníku Olympijských her viděl Art stále větší příležitost zvěstovat evangelium. Zjistil, že mnoho diváků je nevěřících. Především to byli rodiče, příbuzní a přátelé. Naplánoval tedy tzv. „poločas“, který se měl stát efektivním nástrojem ke zvěstování Kristova evangelia divákům. „Poločas“ byla vlastně přestávka mezi soutěžemi. Zde se najednou vytvořil pro zvěstování evangelia prostor.

Na konci 60tých let vzrostl počet Awana klubů z 900 na 2 200. Během deseti let (od roku 1960 do roku 1970) vzrostl počet regionálních Olympijských her čtyřikrát z deseti na čtyřicet. Četnost regionálních konferencí pro vyškolení trenérů a rozhodčích vzrostly z jedné na osm za rok.

Za poslední tři desítky let se Awana velmi rychle rozvinula. Byly zavedeny *hodnosti*, děti pracovaly s *příručkami*, nosily *uniformy*, získávaly *odměny* (*hodnosti, příručky, uniformy, odměny* – viz 3.2 Cíle a rozdělení).

²⁶ *cubbies* – medvídci.

V současnosti pořádají Olympijské hry (dnes už pod názvem Awana hry) i další země, ve kterých Awana kluby pracují. V České republice jsou pořádány Awana hry od roku 2004, kdy se uskutečnil v Pardubicích první ročník.

3. Další země

Už od založení sborů Chicago Gospel Tabernacle a North Side Gospel Center byl Art Rorheim vyučován, že primárním posláním církve je šířit evangelium po celém světě. Ke světové misii vedl Arta Paul Fleming. Jako člen Gospel Tabernacle pracoval na misijním poli v zahraničí. Svůj život odevzdal Kristu během probuzení v Tabernacle Church. Před začátkem 2. světové války odjel do Malajsie jako misionář. Po třech letech se však vrátil nemocen. Jeho břemenem bylo zachránit zapomenuté národy. To ho motivovalo k vytvoření misijní organizace s názvem *New Tribes Mission* (*Nové misijní kmeny*).

Aniž tušil, co v Artovi podnítl, přiměl ho ještě před svou tragickou smrtí při havárii letadla, aby pro New Tribes natočil 60mm film. Tématem filmu bylo představit příběh skutečné rodiny, která prodala svou farmu, aby mohla sloužit misionářům z New Tribes Mission ve Venezuelské džungli.

Když Art ve Venezuele viděl stovky dětí, které se bezcílně toulaly po vesnici, dostal nápad. Nakreslil na zemi na otevřeném prostranství Awana kruh a vyzval děti, aby si šly zahrát hry. „Rozdělili jsme chlapce a dívky do čtyř družstev,“ píše později Art, „a ustanovili vedoucí, kteří nikdy předtím organizované hry neviděli.“²⁷ Když pozoroval jak si děti hrají, pochopil, že děti jsou na celém světě stejné. Bylo to pro něho velkým povzbuzením.

Trvalo téměř třicet let, než se Awana přizpůsobila kulturním podmínkám dané země. Program byl vyvíjen a osvědčován nejen v civilizovaných zemích, ale i v primitivních podmínkách.

Roku 1984 Awana představila výsledek svého vývoje - *Outreach Program* (*Evangelizace*). Přizpůsobení zahrnovalo nejen používání šerp a triček místo původních uniforem, ale i nové odměny a odznaky. Jádrem však zůstalo nezměněno – učení se Písma zpaměti a důraz na zvěstování evangelia. Byl rozvinut projekt *Adopt-a-Club* (*Adoptuj si nějaký klub*), který sloužil k finanční podpoře chudých zahraničních klubů. Tyto kluby by bez podpory zahraničních sponzorů nemohly fungovat.

Artovi se nikdy ani nesnilo o tom, že to, co začalo ve Venezuele, se jednou rozšíří do celého světa.

²⁷ Dr. ROBERT L. MOELLER, *Awana: God's Miracle*, Streamwood, U.S.A. 2000, s. 114.

Záměrem Awany není zaměřit se na určitý národ a vyslat do něj misionáře, kteří by v dané zemi zakládali kluby. Namísto toho pracovníci Awany čekají na Boží působení a modlí se, dokud si Bůh sám nepovolá někoho z domácích lidí, který pak s pomocí vedení Awany ve své zemi kluby založí.

Tímto způsobem byly založeny v 80tých letech první kluby v Libérii, Zimbabwe a Ghaně.

Dnes je ve 110 zemích světa zhruba 3 000 Awana klubů. Jejich přesný výčet je uveden na webových stránkách Awana International.

4. Awana v České republice

V dnešní době mnoha kroužků, klubů, mimoškolních činností a jiných aktivit, kde děti mohou trávit svůj volný čas, také sbory a církve pracují s dětmi. Nicméně zaměřují se převážně na děti svých členů. Některé sbory se však odvažují pracovat i s nevěřícími dětmi. Hledají svůj systém jak se co nejefektivněji přiblížit ke školním dětem. Systematická duchovní práce, zejména s mladšími školními dětmi, má totiž svá specifika i úskalí.

Program Awany v České republice je zaměřen nejen na mladší školní děti ze sboru, ale také na jejich kamarády ze světa. Awana povzbuzuje děti, aby se učily sdílet se s druhými o Kristu. Připravuje je ke službě. Program Awany vede děti do sboru.

4.1. Začátek práce

Počátky Awany v ČR jsou spojeny se jménem Radomír Kalenský. Už brzo po svém obrácení v roce 1983 prožil své povolání k práci s dětmi a začal pracovat v pardubické nedělní škole sboru Církve bratrské jako učitel. Později se svými dětmi z nedělní školy založil v Pardubicích i dorost. V roce 1997, kdy padla první zmínka o Awaně, pracoval již dva roky na plný úvazek v Církvi bratrské jako celocírkevní pracovník - tajemník pro dorost. Při práci s dětmi si všiml, že děti mladšího školního věku se cítí dobře v určitém řádu, systematickosti; že milují hru a legraci, ale oceňují, když má vedoucí jejich živost pod kontrolou a má o ně opravdový zájem. Co se však při práci s dětmi příliš nedařilo, bylo motivovat je, aby se Boží slovo – tzv. zlaté veršičky, učily nazpaměť. Pokud se je naučily, snadno je zapomínaly a mnohdy si je pamatovaly opravdu jen pro okamžik zkoušení.

O programu Awana uslyšel poprvé na jedné kazatelské konferenci v roce 1997 z úst amerického misionáře v ČR Richarda McKnighta, který se mu zmínil se, že Awana je velice efektivním nástrojem právě při učení se Božímu slovu zpaměti. Rich McKnight obstaral ukázky Awana příruček v angličtině

a zprostředkoval kontakt s Eddiem Hesterem, dlouholetým zkušeným hlavním vedoucím Awana klubu ve sboru FEC (Free Evangelical Church) v Kalifornii.

Zpočátku čeští vedoucí moc nevěřili, že by Awana program mohl pro naše děti přinést něco nového, ale čím více do něj pronikali, tím více se jim začal líbit. Zaznamenávali totiž i přes zdánlivé kulturní odlišnosti řadu styčných bodů ze své práce s dětmi v našich českých podmínkách. Přemýšleli a modlili se, zda by bylo možné přizpůsobit tento program našemu kulturnímu prostředí a zda jej Pán Bůh chce mít také v České republice.

Na podzim roku 1998 mohl kazatel Radomír Kalenský na pozvání Eddieho Hestera, hlavního vedoucího jednoho z Awana klubů v Kalifornii, navštívit několik Awana klubů v různých sborech v Kalifornii a poznat tak Awanu blíže. Viděl, jak nadšeně tento program děti přijímají. Po návratu z USA bylo vše konzultováno s Radou Církve bratrské, kde také padlo rozhodnutí zkusit Awana program v několika jejích sborech. Práce pak ještě v tomtéž roce započala překladem příruček a přípravou ostatních pomůcek. Za tři měsíce byly na světě hrubé překlady, ale protože pro všechny byla „awanská“ terminologie něco zcela nového, bylo potřeba mnoho dalších obsáhlých změn a korektur. Tým osmi vedoucích z Písku a Pardubic pod vedením kazatele R. Kalenského na tom dobrovolně pracoval skoro rok.

S novým školním rokem 2000/2001 mohla započít práce prvních Awana klubů v České republice ve čtyřech křesťanských sborech – CB Pardubice, Elim Písek, CB Český Těšín a CB Říčany. Začínalo se s jádrem sborových dětí, ke kterým se záhy přidali jejich kamarádi.

V dalším školním roce požádaly o registraci svých Awana klubů sbory Elim Blatná, CB Třinec-Terasa, CB Hradec Králové, CB Karlovy Vary. Ve školním roce 2002/03 pak CB Praha-Dejvice a CB Brno Betanie a v následných letech se rozjely kluby v BJB Brno, CB Opava a BJB Šumperk. Růst Awana klubů pokračuje.

4.2. Rozšíření na Slovesnko

Hnacím motorem překladatelské a korektorské činnosti byl kazatelský pár manželů Martina a Anny Jurčových a jejich týmu z Michaloviec. Překladatelské a korektorské práce se díky jejich nadšení pro Awana program rozběhly v roce 2000. Překládalo se už z češtiny, přesto však nebylo vůbec lehké program kulturně přizpůsobit. První slovenský Awana klub vznikl od školního roku 2001/02 v CB Michalovce. V tomto roce se zároveň rozběhly kluby v BJB Lučenec, BJB Kežmarok a CB Hermanovce.

4.3. Spolupráce vedoucích a klubů

Vedoucí se začali setkávat na svých každoročních Awana konferencích už na podzim roku 2001. Lektorsky byly tyto konference zabezpečeny v úzké spolupráci s další celosvětovou dětskou organizací CEF, u nás spíše známou pod názvem Dětská misie. Jak úžasné je, když dělníci na jednom úseku Boží vinice spolu mohou tak úzce spolupracovat.

Mezitím byly přeloženy i materiály pro celostátní soutěže, při kterých se mohly setkávat i děti z Awana klubů - tzv. Awana hry a Biblický kvíz. První ročníky obou akcí se konaly v Pardubicích v roce 2004.

4.4. Viditelné ovoce

Po několika letech, kdy Awana v ČR funguje, lze pozorovat první ovoce:

- u Děti, kterým se program líbil, zvaly své kamarády, takže se nemusel dělat žádný nábor a v klubech přibývalo dětí ze světa.
- u Děti přiváděli jejich rodiče, kteří byli nejprve Awanou nadšeni a posléze i oslovení vedoucími. V mnoha sborech byla možnost pozvat je do kurzů Alfa. Někteří rodiče, když viděli nadšení svých nezvladatelných dětí, nevěřili svým očím, že je vedoucí zvládají a hlavně že je Awana baví. Někteří dokonce změnili názor na křesťanství a po počáteční nedůvěře posílají své děti bez problémů do Awana klubu.
- u Děti si pamatují biblické verše, které se učily, protože v příručkách je systém upevnění znalostí v jejich dlouhodobé paměti dobře zpracován. Pokud jsou pilné, měly by být do života připraveny zásobou 250 základních biblických veršů, které budou umět i v dospělosti.
- u Děti jsou plněním Aktivit připravovány na službu a učí se křesťanskému životu – např. nemají problém někoho pozvat, nemají problém někomu svědčit Ježíši Kristu, učí se sebekázní a dalším dovednostem, které budou dále rozvíjet (pokud budou mít i nadále křesťanské vedení ve sboru např. v podobě Awana dorostu apod. nebo jiných výchovných aktivit sboru).
- u Vedle dětí rostou ve službě i Božím slovem také jejich vedoucí. Podařilo se oslovit zejména střední generaci jejich rodičů, kteří často našli po dlouhé době opět ve sboru svoji službu.

- u Největším přínosem ale je, že soustavnou prací s Božím slovem jsou srdce dětí připravována přijmout Pána Ježíše jako svého Spasitele.